

Koulutuksen kasautumisen vähentäminen

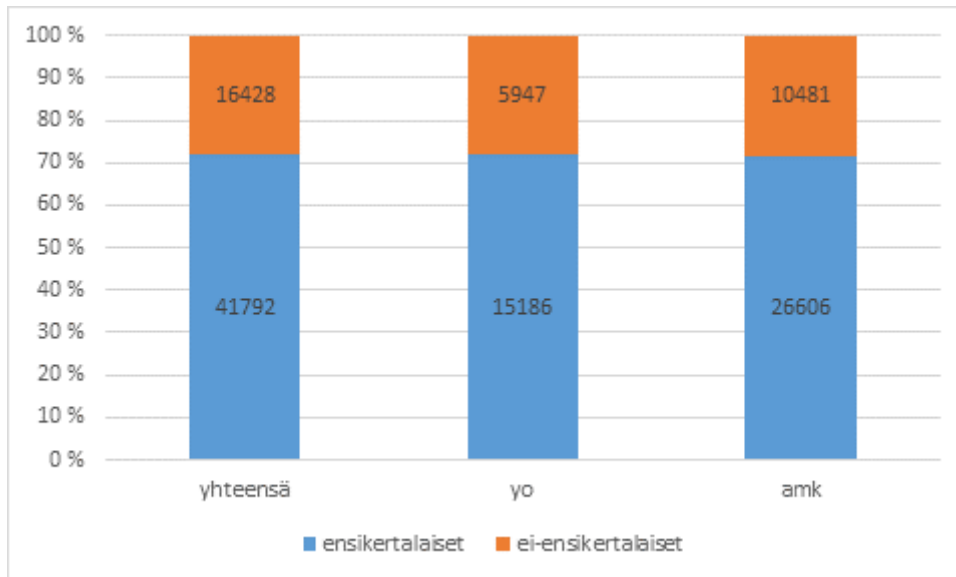
Hallitusneuvotteluiden Osaava Suomi -reformipöytä on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriötä esittämään näkemyksiä vaihtoehtoisista ja vaikuttavimmista keinoista ehkäistä koulutuksen kasautumista ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa, ja arvioida näiden keinojen vaikutuksia. Koulutuksen kasautumisen ehkäiseminen on kannatettava tavoite, ja sen edistämiseksi lukuisia eri keinoja.

Koulutuksen kasautuminen, tai moninkertainen koulutus, voidaan nähdä tässä yhteydessä ymmärtää kahtena ilmiönä, jotka ovat erillisiä mutta liittyvät toisiinsa.

- **Tutkintojen kasautuminen**, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuu henkilö, jolla on jo samantasoinen tutkinto suoritettuna.
- **Opiskeluoikeuksien kasautuminen**, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuu henkilö, jolla on voimassa oleva opiskeluoikeus samantasoiseen tutkintoon.

Yleisesti ottaen toisista tai kolmansista samantasoisista tutkinnoista syntyvä yhteiskunnallinen hyöty on vähäisempi kuin ensimmäisistä tutkinnoista, ja etuus-, palvelu- ja koulutusjärjestelmien tulisi heijastaa tätä tosiasiaa. Ensimmäinen tutkinto nostaa kouluttautuvan ansiotasoa ja työllisyyttä kuin toiset (ja kolmannet) tutkinnot, mikä heijastuu verokertymään ja etuusmenoihin (Kauhanen & Virtanen 2021). Korkeakoulutettujen väestöosuuden kasvattamista koskevan tavoitteen saavuttaminen kustannustehokkaasti edellyttää sitä, että nykyistä suurempi osuus koulutuksesta olisi koulutustasoa nostavaa. **Koulutuksen kasautumisen vähentäminen on siis perusteltu tavoite**, mutta samanaikaisesti tulee huolehtia työikäisen väestön mahdollisuuksista jatkuvaan oppimiseen.

Moninkertaisen koulutuksen ongelman mittaluokkaa voidaan havainnollistaa tarkastelemalla korkeakoulutuksen määrän laajentamista joko sisäänottoa kasvattamalla tai vapauttamalla nykyisiä moninkertaiseen koulutukseen kohdistuvia aloituspaikkoja ensikertalaisille. Vuonna 2021 korkeakoulutuksen I syklin opinnoissa (kanditaso) paikan vastaanotti noin 16 000 ei-ensikertalaista (42 000 ensikertalaista). **Ensikertalaisten opiskelijoiden määrän lisääntyminen 16 000 aloittajalla vastaisi noin 6,3-kertaisesti Helsingin yliopiston v. 2021 aloittaneiden ensikertalaisten opiskelijoiden määrää.** Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman laskentatavalla aloittajien määrän lisääminen 16 000 opiskelijalla tarkoittaisi opiskelijamäärän kasvua täydessä laajuudessaan noin 65 000 opiskelijalla ja aiheuttaisi vuositasolla **noin 515 miljoonan euron kustannukset**. Moninkertaisen koulutuksen vähentäminen voidaan nähdä kustannustehokkaana tapana laajentaa korkeakoulutusta, mikä on edellytys korkeakoulutettujen väestöosuuden kasvattamiselle kestäväällä tavalla.

Kuvio 1. Ensikertalaisten ja ei-ensikertalaisten uusien opiskelijoiden määrä vuonna 2021 I syklin korkeakoulutuksessa.

Jos moninkertaisen koulutuksen osuus ammatillisessa peruskoulutuksessa laskettaisiin korkeakoulutuksen I syklin tasolle (aiempi vähintään samantasoinen ammatillinen tutkinto 10 prosentilla), moninkertainen koulutus vähenisi noin 26 000 aloittajalla. Yksi osa moninkertaisen koulutuksen vähentämistä koko koulutussektorilla on se, että osa nykyisistä toista ja kolmatta ammatillista tutkintoa suorittavista suorittaisi ensimmäisen korkeakoulututkintonsa.

Koulutuksen kasautumista voidaan vähentää monilla eri keinoilla. Osa keinoista on relevantimpia toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa, ja osa korkeakoulutuksessa. **Keinot voidaan jakaa kahteen kokonaisuuteen.**

Ensimmäinen kokonaisuus koostuu toimenpiteistä, jotka vaikuttavat yksilöiden kannustimiin ja mahdollisuuksiin. Toinen kokonaisuus koostuu toimenpiteistä, jotka vaikuttavat koulutuksen järjestäjien kannustimiin ja mahdollisuuksiin. Alla on esitetty tiivistetysti lista potentiaalisista toimenpiteistä. Toimenpiteet eivät lähtökohtaisesti edellytä lisärahoitusta, pl. toimenpide 4.3. Toimenpiteiden vaikutusten arviointi toimitetaan erikseen.

1. Koulutuksen maksullisuus (toisen tutkinnon suorittamisen kustannus)

1.1. Rajataan toisen korkeakoulututkinnon suorittamisen maksuttomuutta.

2. Etuudet (toisen tutkinnon suorittajien etuustaso)

2.1. Rajataan omaehtoista opiskelua työttömyysturvalla säätämällä niistä kohdetutkinnoista, joita työttömyysturvalla on mahdollista opiskella.

2.2. Rajataan oikeutta aikuiskoulutustukeen, tai alennetaan tuen tasoa tai enimmäiskestoja samantasoiseen tutkintoon johtavissa opinnoissa.

2.3. Rajataan opintotuen kesto myös toisen asteen koulutuksessa.

3. **Ensimmäisen tutkinnon työelämärelevanssi** (tarve toisen tutkinnon suorittamiselle)

3.1. Kehitetään ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa tavalla, joka mahdollistaa ministeriön tulohajautuksen sekä vahvistamalla työllistymisen merkitystä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteissa.

3.2. Kehitetään ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa siten, että OKM voi käydä tavoite- tai tulosneuvotteluja koulutuksen järjestäjien kanssa.

4. **Tutkinnolle vaihtoehtoisten koulutuspolkujen tarjonta** (vaihtoehto toisen tutkinnon suorittamiselle)

4.1. Muutetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia siten, että tutkintojen osien rahoitusosuutta nostetaan huomattavasti (30 % > yli 50 %) ja poistetaan tutkinnon suorittaminen rahoituksen perusteista.

4.2. Myönnetään lisärahoitusta korkeakoulujen jatkuvan oppimisen järjestelmän ja tarjonnan kehittämistyöhön, erityisesti kohdistuen osaajapulaan. Kehitetään lisärahoituksella jatkuvan oppimisen järjestelmän rakentamista.

4.3. Selvitetään kelpoisuus- ja pätevyysvaatimuksista johtuvat syyt useampien korkeakoulututkintojen suorittamiselle. Valmistellaan yhteistyössä toimivaltaisten ministeriöiden ja muiden tahojen kanssa vaihtoehtoiset koulutusmallit kelpoisuuden tai pätevyuden saamiseksi.

4.4. Tarkastellaan koulutus- ja tutkintorakenteen tasolla koulutuspolkujen tarkoituksenmukaisuutta ja nykyisen tutkintojen roolia mm. siitä näkökulmasta, ovatko ne aidosti alalle tulemisen edellyttämiä perustutkintoja vai luonteeltaan täydennyskoulutusta. Lisäksi korkeakoulujen kanssa tarkastellaan, miten siirtymiä ammattikorkeakoulututkinnoista yliopistokoulutukseen voidaan nykyjärjestelmän sisällä sujuvoittaa.

5. **Koulutuspolkujen sujuvoittaminen erityisesti sosiaali- ja terveysalalla** (tarve toisen tutkinnon suorittamiselle)

5.1. Kehitetään koulutusrakennetta siten, että ensihoitajakoulutus, terveydenhoitajakoulutus ja kättilökoulutus olisivat jatkossa erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, joiden suorittaminen edellyttäisi sairaanhoitajakoulutusta.

6. Koulutuksen järjestäjien kannustimet ja mahdollisuudet valita opiskelijoita (mahdollisuudet opiskella toista tutkintoa)

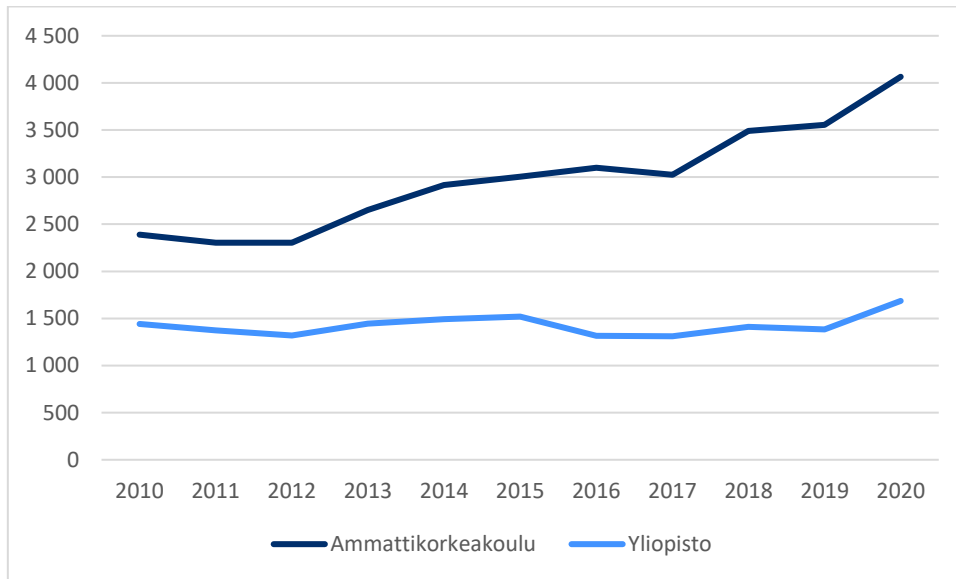
- 6.1. Poistetaan ammatillisten tutkintojen rakenteesta niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joiden suorittajista huomattava osa on jo suorittanut korkeakoulututkinnon.
- 6.2. Alennetaan korkeakoulututkinnon suorittaneista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista myönnettävää valtionosuusrahoitusta.
- 6.3. Eriytetään oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen rahoitusperusteet ammatillisessa koulutuksessa
- 6.4. Alennetaan toisen samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittavien painokerrointa korkeakoulujen rahoitusmallissa (nykyinen painokerroin 0,7).
- 6.5. Myönnettäessä harkinnanvaraista rahoitusta aloituspaikkojen lisäämiseen, käytetään rahoituksen myöntämisen kriteerinä sitä, että korkeakoulut ohjaavat lisäaloituspaikkoja ensikertalaisille.
- 6.6. Rajoitetaan samantasoiseen korkeakoulututkintoon johtavien opiskeluoikeuksien määrä yhteen
- 6.7. Tuodaan toisen samantasoisien korkeakoulututkinnon hakijoiden valintamenettelyyn työvoimapolitiittinen tarveharkinta soveltuviissa tilanteissa

Seuraavaksi esitellään koulutuksen kasautumisen ongelma tiivistetysti, minkä jälkeen käsitellään tarkemmin toimenpide-ehdotuksia.

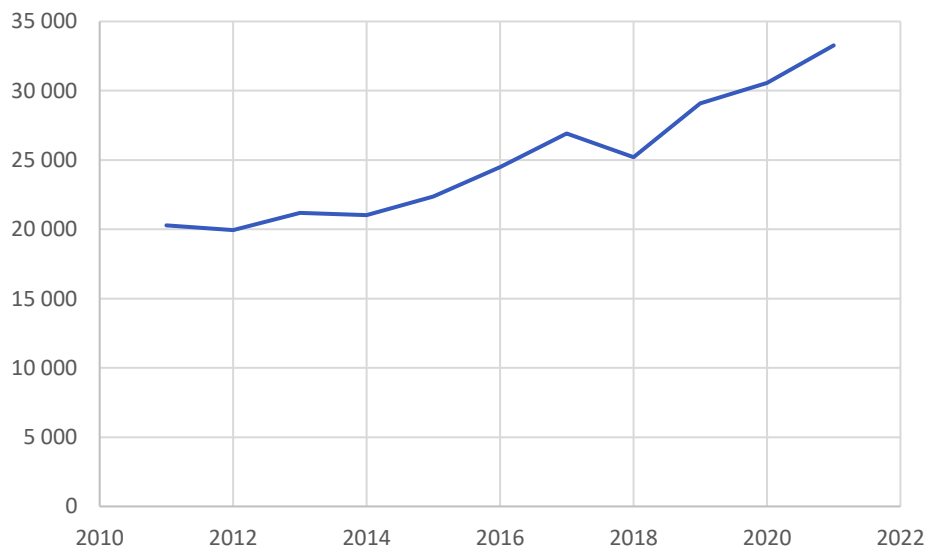
Koulutuksen kasautuminen: ongelma tiivistetysti

Tässä osiossa esitetään tiivistetysti joitakin huomioita koulutuksen kasautumisen ongelmasta. Alla esitettävät kuviot eivät edusta ongelman kaikkia puolia, mutta niillä pyritään antamaan yleiskuva tilanteesta.

Samantasoisien tutkinnon jo suorittaneiden määrä aloittajien keskuudessa on ongelma, joka on pahentunut ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa viime vuosina.

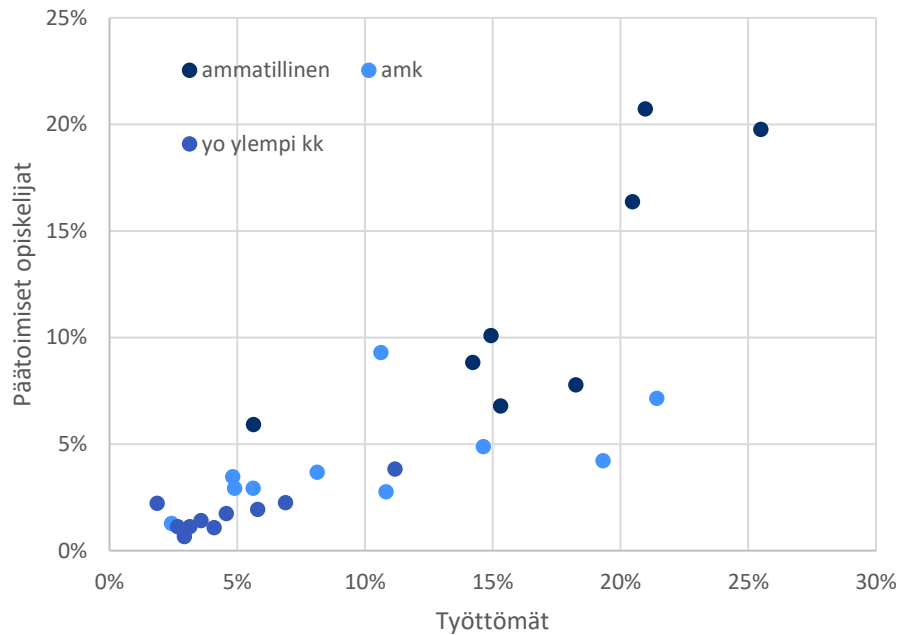

Kuvio 2. Korkeakoulujen uudet opiskelijat, jotka ovat suorittaneet vähintään samantasoisien tutkinnon.

Kuvio 3. Ammatillisen peruskoulutuksen uudet opiskelijat, jotka ovat suorittaneet vähintään samantasoisien ammatillisesti eriytyneen tutkinnon

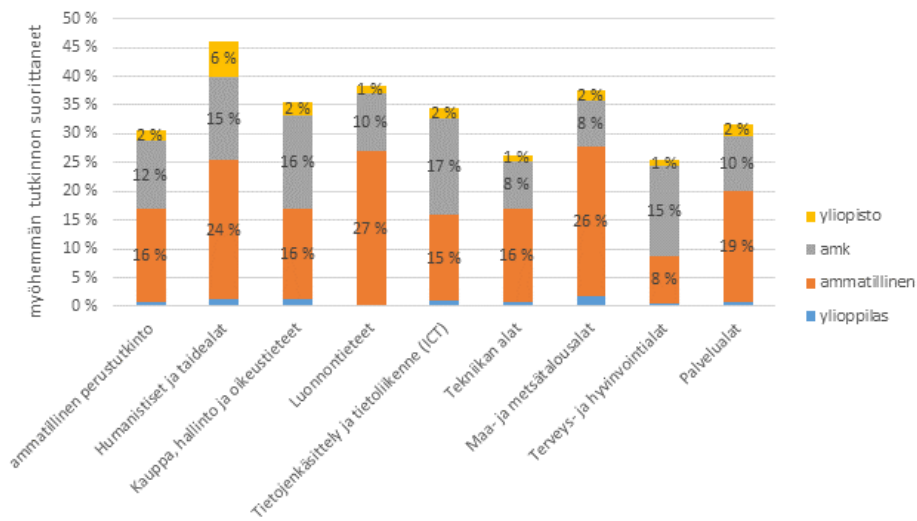
Moninkertaiseen koulutukseen hakeutuminen on kaikilla koulutusasteilla yhteydessä koulutuksen tuottamaan työmarkkina-asemaan. Työttömien korkeampi osuus vastavalmistuneista on varsin suorassa yhteydessä siihen, kuinka suuri osuus valmistuneista on päätoimisia opiskelijoita vuoden kuluttua valmistumisesta. Tämä viittaa siihen, että moninkertaisen koulutuksen kysyntä on yhteydessä puutteisiin koulutuksen kohdentumisessa työmarkkinatarpeen mukaan, joskin myös muita syitä ilmiön taustalla on

Kuvio 4. Päätoimiset opiskelijat ja työttömät 1 vuoden kuluttua valmistumisesta koulutusaloittain ja -tasoitain – ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulututkinto ja ylempi korkeakoulututkinto, 2021 (jokainen piste on koulutusala)

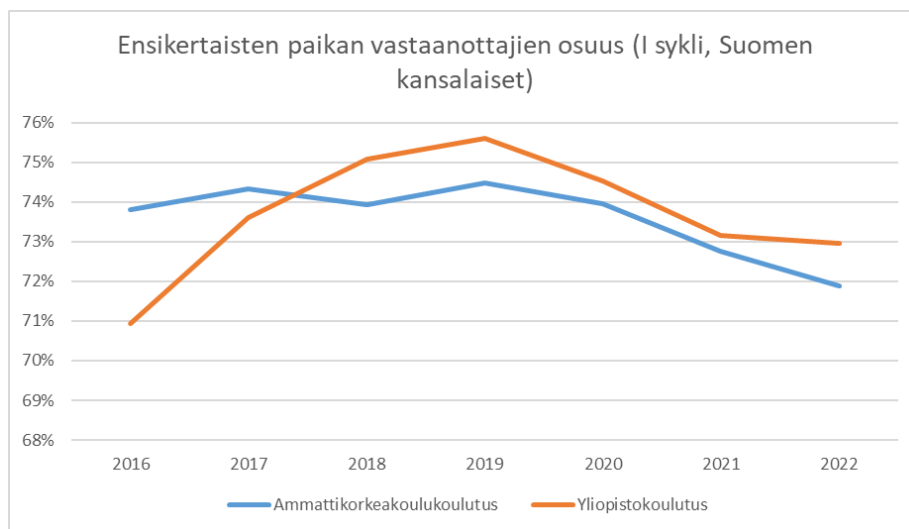
Vastaava ilmiö näkyy siinä, kuinka eri aloilta ja tasoilta valmistuneet ovat suorittaneet myöhempiä tutkintoja. Ammatillisessa peruskoulutuksessa terveys- ja hyvinvointialalta valmistuneiden työllisyys on korkea ja vastaavasti myöhemmän ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus 2013 valmistuneista on selvästi muita aloja matalampi (8 %). Heikommin työllistävältä tekniikan alalta valmistuneista vastaava osuus on 16 %. Heikoimmin työllistävillä aloilla kuten humanistisilla ja taidealoilla (24 %) sekä luonnontieteissä (26 %) osuudet ovat korkeampia. Yhteensä 16 % ammatillisen perustutkinnon suorittaneista oli suorittanut myöhemmän ammatillisen perustutkinnon 7 vuoden sisällä valmistumisesta. Paremmin työllistävillä aloilla opintojaan jatkaneista suurempi osuus on jatkanut korkeammalla koulutusasteella.

Vastaava ilmiö näkyy koulutusastetasolla tarkasteltuna myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista n. 4 % suoritti toisen ammattikorkeakoulututkinnon ja 4 % YAMK-tutkinnon 7 vuoden sisällä valmistumisesta, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista toisen ylemmän korkeakoulututkinnon suoritti noin 3 % ja jatkotutkinnon n 5 %.

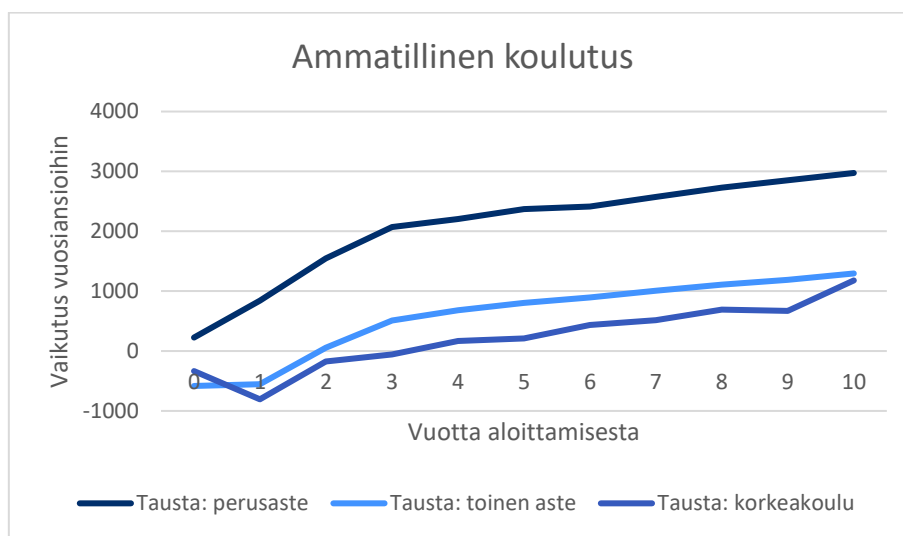
Kuvio 5. Vuonna 2013 ammatillisen perustutkinnon suorittaneet ja myöhemmän tutkinnon 7 vuoden sisällä suorittaneet koulutusaloittain.

Uusien opiskelijoiden aiemmista opiskeluoikeuksista tietoa on korkeakoulutuksesta. Tältä osin havaitaan, että ensikertalaisten osuus paikan vastaanottaneista kasvoi ensikertalaiskiintiön käytön jälkeen erityisesti yliopistoissa, mutta on sittemmin laskenut molemmilla sektoreilla. Lasku voi ainakin osittain johtua todistusvalinnan yleistymisestä, joka alentaa korkeakouluun hakemisen kustannusta.

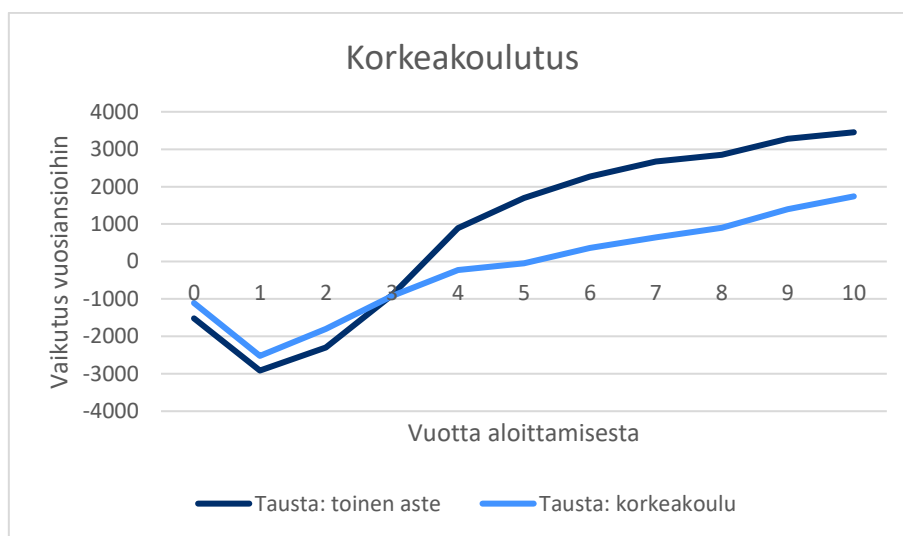

Kuvio 6. Ensikertalaisten paikan vastaanottajien osuus I syklin korkeakoulutuksessa (Suomen kansalaiset) vuosittain ja sektorin mukaan.

Koulutus on investointi paitsi yksilölle, myös julkiselle sektorille, koska koulutuksen mahdollistama osaamisen kasvu nostaa ansioita ja työllisyyttä, mikä puolestaan kasvattaa julkisen sektorin verotuloja ja alentaa etuusmenoa. Kaikki koulutus ei kuitenkaan ole yhtä kannattavaa, ja keskimäärin moninkertaisen koulutuksen kannattavuus on heikompaa. Kauhanen & Virtanen (2021) tutkivat kaltaistamismenetelmällä koulutuksessa aloittamisen vaikutuksia ansioihin ja työllisyyteen eri koulutusasteilla taustatutkinnon koulutusasteen mukaan, ja arvioivat tämän perusteella eri koulutussiirtymien kustannus-hyöty-suhdetta julkiselle sektorille. Koulutustasoa nostavan koulutuksen hyöty yksilölle ja tätä kautta julkiselle sektorille on korkeampi kuin moninkertaisen koulutuksen vastaava.

Kuvio 7. Ammatillisessa koulutuksessa aloittamisen vaikutus vuosiansioihin taustalla olevan koulutustason mukaan. Lähde: Kauhanen & Virtanen (2021).

Kuvio 8. Korkeakoulutuksessa aloittamisen vaikutus vuosiansioihin taustalla olevan koulutustason mukaan. Lähde: Kauhanen & Virtanen (2021).

Toimenpidekokonaisuus 1: koulutuksen maksullisuus

Korkeakoulujen osalta toisen tutkinnon maksullisuutta koskeva muistio on toimitettu hallitusneuvotteluiden talousryhmälle. Toisen tutkinnon maksullisuus voidaan toteuttaa eri tavoin, mutta samalla on huolehdittava siitä, että kannustin ensimmäisen tutkinnon loppuun suorittamiselle ei heikkene. Toisen tutkinnon maksullisuuteen voidaan myös tehdä poikkeusjärjestelyitä esimerkiksi alakohtaisesti.

Toimenpide 1.1. Rajataan toisen korkeakoulututkinnon suorittamisen maksuttomuutta.

Toimenpidekokonaisuus 2: etuudet

Päätoimisen opiskelun aikaisen toimeentulon turvaamisen ensisijainen järjestelmä on opintotuki. Opintotuessa korkeakouluopintojen enimmäistukiaika on rajattu, mutta vastaavaa rajausta ei ole ammatillisessa koulutuksessa. Opintotukijärjestelmän ensisijaisuudesta huolimatta monet toista tutkintoa suorittavat henkilöt saavat jotain muuta etuutta, ja näihin muihin etuuksiin vaikuttamalla voidaan vähentää moninkertaisen koulutuksen kysyntää ja tätä kautta vapauttaa opiskelupaikkoja ensimmäistä tutkintoa suorittaville.

Omaehtoisessa opiskelussa moninkertaisen koulutuksen ongelmaan on pyritty vastaamaan vuoden 2023 alussa voimaan tullessa lakiuudistuksessa (HE 176/2022vp). Uudistuksessa työttömän alennettu työnhakuvelvollisuutta rajattiin koskemaan vain sellaisia omaehtoisia opintoja opiskelevia, jotka eivät ole suorittaneet peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Työnhakuvelvoitteella pyritään hillitsemään pitkäkestoisen moninkertaisen koulutuksen kysyntää. Koska uudistus on tullut hiljattain voimaan, ei sen vaikutuksista tai tavoitteiden toteutumisesta pystytä tekemään johtopäätöksiä.

Aikuiskoulutustuen saajista v. 2021 yli puolet oli aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon. Noin 47 prosenttia oli suorittanut toisen asteen tutkinnon ja alle 2 prosentilla ei ollut perusasteen jälkeistä tutkintoa.

Toimenpide 2.1. Rajataan omaehtoista opiskelua työttömyysturvalla säätämällä niistä kohdetutkinnoista, joita työttömyysturvalla on mahdollista opiskella. Sääntelyssä olisi tarpeen huomioida koulutustarjonnan rajoitteet ja työmarkkinoiden kysyntä.

Toimenpide 2.2. Rajataan oikeutta aikuiskoulutustukeen, tai alennetaan rahana myönnettävän tuen tasoa tai enimmäiskestoja samantasoiseen tutkintoon johtavissa opinnoissa.

Toimenpide 2.3. Rajataan opintotuen enimmäiskesto myös toisen asteen koulutuksessa.

Toimenpidekokonaisuus 3: ensimmäisen tutkinnon työelämärelevanssi

Osa moninkertaisesta koulutuksesta johtuu siitä, että ensimmäinen tutkinto ei vastaa työelämän tarpeita. Moninkertaista koulutusta voidaan siis vähentää parantamalla ensimmäisen tutkinnon työelämärelevanssia. Tämä toimenpidekokonaisuus koskee erityisesti toisen asteen ammatillista koulutusta.

Ammatilliset perustutkinnot pätevöittävät ammattialalle ja antavat laajan osaamisen. Tarvetta toisen ammatillisen perustutkinnon suorittamisen vähentää se, että ensimmäiseksi suoritettava tutkinto johtaa kestävään työllisyyteen. Tämän hetkinen koulutustarjonta ei kaikilta osin vastaa työmarkkinoiden tarvetta. Tästä kertoo se, että noin 15 prosenttia perustutkinnon suorittaneista on työttömänä vuotta myöhemmin. Koulutustarjontaan vaikuttavat koulutuksen järjestäjän käytössä olevat tilat, laitteet ja opettajat sekä suosittujen alojen vetovoima työntajilta tulevien signaaleiden lisäksi.

Tällä hetkellä ministeriöllä ei ole riittävästi keinoja vaikuttaa koulutustarjonnan rakenteisiin. Ministeriö ohjaa koulutuksen järjestäjiä järjestämislupiin myönnettävillä tutkinnonanto-oikeuksilla, mikä ei suoraan vaikuta koulutuksen järjestäjän saaman julkisen rahoituksen kohdentamiseen eri alojen koulutuksiin. Järjestämisluvat ovat myös oikeuksia järjestää eri tutkintoja, mutta ne eivät velvoita tutkintojen järjestämiseen.

Toimenpide 3.1. Kehitetään ammatillisen koulutuksen järjestäjä-rakennetta tavalla, joka mahdollistaa ministeriön tulosohjauksen sekä vahvistamalla työllistymisen merkitystä ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteissa.

Toimenpide 3.2. Kehitetään ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoa siten, että OKM voi käydä tavoite- tai tulosneuvotteluja koulutuksen järjestäjien kanssa. Näissä neuvotteluissa sovitaan järjestäjäkohtaisista toimista päällekkäisen koulutuksen vähentämiseksi, mihin sisältyvät koulutustarjonnan suuntaaminen eri ammattialojen tarpeisiin sekä tutkintoa lyhyempien koulutusten tarjoaminen alueen työvoimatarpeiden mukaisesti. Edelleen neuvotteluissa voidaan nostaa esiin koulutuksen järjestäjän toimet lainsäädännön mahdollistamien joustojen hyödyntämisestä mahdollisimman laajasti.

Toimenpidekokonaisuus 4: tutkinnolle vaihtoehtoisten koulutuspolkujen kehittäminen

Moninkertaista koulutusta voidaan vähentää sillä, että osa nykyisestä moninkertaisesta tutkintokoulutuksesta korvautuisi pienempien osaamiskokonaisuuksien suorittamisella. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että uuden tutkinnon suorittamisen sijaan olemassa olevaa osaamista täydennettäisiin tutkintoa pienemmällä osaamiskokonaisuudella.

Tarpeet useampien saman tason korkeakoulututkinnon suorittamiselle vaihtelevat ajoittain. Uuden tutkinnon suorittaminen johtunee osittain kelpoisuusvaatimuksista (sote, rakennusala, juridiikka). Tarkempaa alakohtaista tarkastelua on tehty toistaiseksi sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksessa. Muita esiin nousseita syitä ovat mm. oman kilpailuaseman parantaminen työmarkkinoilla (kauppatiede, tekniikka, oikeustiede –yhdistelmät) sekä yliopistokoulutuksen suurempi arvostus (AMK-tutkinto + ylempi ammattikorkeakoulututkinto + maisterikoulutus). Tutkintoon johtavan koulutuksen tunnettuus, sen maksuttomuus ja mahdollisuus liittyä opiskelu- ja korkeakoulu yhteisöön vaikuttanee myös siihen, että täydennyskoulutuksen sijaan suoritetaan uusi tutkintoon johtava koulutus. Koulutuspolkujen sujuvoittaminen edellyttää tutkinnolle vaihtoehtoisten koulutusten luomista ja vastaavasti kelpoissäätelyn muuttamista.

Pienten osaamiskokonaisuuksien osalta tulee huolehtia siitä, että niiden tarjonta on riittävää. Pienten osaamiskokonaisuuksien tarjontaa voidaan kasvattaa siirtämällä rahoituksen painopistettä markkinaehtoisesti rahoitetun täydennyskoulutuksen tarjontaan ja luomalla edellytyksiä tarjonnalle kaikilla koulutusasteilla, erillisrahoituksella, tai kannustamalla koulutuksen järjestäjiä ohjaamaan perusrahoitusta jatkuvan oppimisen tarjontaan. Samalla tulisi pyrkiä siihen, että yksityisen rahoituksen osuus jatkuvassa oppimisessä kasvaisi.

Tutkimustietoa siitä, missä määrin pienten osaamiskokonaisuuksien tarjonnan kasvattaminen vähentäisi tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumista, ei kuitenkaan ole.

Toimenpide 4.1. Muutetaan ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia siten, että tutkintojen osien rahoitusosuutta nostetaan huomattavasti (30 % > yli 50 %) ja poistetaan tutkinnon suorittaminen rahoituksen perusteista. Tämä kannustaa tarjoamaan tutkintojen osia ja niistä muodostuvia tutkintoa lyhyempiä koulutuskokonaisuuksia tutkintokoulutuksen sijaan, mutta ei kuitenkaan estä kouluttamattomien aikuisten osallistumista tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Tämä edellyttää oppivelvollisten perustutkintokoulutuksen ja aikuisten lisäkoulutuksen rahoituksen tarkastelemista erikseen.

Toimenpide 4.2. Myönnetään lisärahoitusta korkeakoulujen jatkuvan oppimisen järjestelmän ja tarjonnan kehittämistyöhön, erityisesti kohdistuen osaajapulaan. Kehitetään lisärahoituksella jatkuvan oppimisen järjestelmän rakentamista.

Toimenpidekokonaisuus 5: koulutuspolkujen sujuvoittaminen erityisesti sosiaali- ja terveysalalla

Päällekkäisiä, eli saman tason korkeakoulututkintoja suoritetaan erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Tämä johtuu pitkälti siitä, että alan kelpoisuusvaatimusten vuoksi toisiin tehtäviin siirtyminen edellyttää laillistusta, mikä edellyttää taas uuden tutkinnon suorittamista. Kelpoisuusvaatimukset voivat olla säädöksiin perustuvia tai työnantajakohtaisesti asetettuja. Sote-alalla päällekkäinen koulutus liittyy erityisesti useampien ammattikorkeakoulututkintojen suorittamiseen (ammattikorkeakoulujen kaksoistutkinnot) ja pitkiin koulutuspolkuihin, joita syntyy, kun sosiaali- tai terveysalalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen siirrytään yliopistokoulutukseen, jonka tavoitteena on sosiaalityöntekijän kelpoisuus (sosiaalihuollon ammattihenkilölaki) tai terveystieteen maisterin tutkinto (työnantajan edellytys tietyissä tehtävissä).

Edellisellä hallituskaudella toteutettu sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittämishanke SOTEKO on esittänyt niin kutsuttujen kaksoistutkintojen, eli terveydenhoitajakoulutuksen (4 vuotta), ensihoitajakoulutuksen (4 vuotta) ja kättilökoulutuksen (4,5 vuotta) koulutusrakenteen uudistamista. Nämä koulutukset sisältävät myös sairaanhoitajakoulutuksen (3,5 vuotta). Merkittävä osa kaksoistutkintojen suorittajista on aiemmin suorittanut sairaanhoitajakoulutuksen.

Toimenpide 5.1. Kehitetään koulutusrakennetta siten, että ensihoitajakoulutus, terveydenhoitajakoulutus ja kättilökoulutus olisivat jatkossa erilliseen sääntelyyn perustuvia koulutuksia, joiden suorittaminen edellyttäisi sairaanhoitajakoulutusta.

Toimenpidekokonaisuus 6: koulutuksen järjestäjien kannustimet ja mahdollisuudet valita opiskelijoita

Koulutuksen piiriin hakeutuu runsaasti jo samantasoisien tutkintojen suorittaneita. Vaikuttamalla koulutuksen järjestäjien kannustimiin ja mahdollisuuksiin opiskelijavalinnassa voidaan vaikuttaa siihen, että nykyistä suurempi osuus samantasoisien tutkintojen omaavista jäisi koulutuksen ulkopuolelle ja korvautuisi opiskelijoilla, joiden kohdalla kyseinen koulutus nostaa koulutustasoa. Tähän on lukuisia mahdollisia keinoja, joskin perustuslain 6 § ja 16.2 § asettavat uudistuksille reunaehdot.

Toimenpide 6.1. Poistetaan ammatillisten tutkintojen rakenteesta niitä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja, joiden suorittajista huomattava osa on jo suorittanut korkeakoulututkinnon. Tämä ohjaa nämä henkilöt liiketaloudellisesti toteuttavaan täydennyskoulutukseen, jota korkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat tarjota.

Toimenpide 6.2. Alennetaan korkeakoulututkinnon suorittaneista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista myönnettävää valtionosuusrahoitusta.

Toimenpide 6.3. Eriytetään oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen rahoitusperusteet ammatillisessa koulutuksessa

Toimenpide 6.4. Alennetaan toisen samantasoisien korkeakoulututkinnon suorittavien painokerrointa korkeakoulujen rahoitusmallissa (nykyinen painokerroin 0,7). Edellistä rahoitusmallia valmistellut työryhmä esitti tähän painokerrointa 0,5.

Toimenpide 6.5. Myönnettäessä harkinnanvaraista rahoitusta aloituspaikkojen lisäämiseen, käytetään rahoituksen myöntämisen kriteerinä sitä, että korkeakoulut ohjaavat lisäaloituspaikkoja ensikertalaisille.

Toimenpide 6.6. Ohjataan korkeakouluja vähentämään ei-ensikertalaisten hakijoiden valitsemista todistusvalinnalla

Toimenpide 6.7. Rajoitetaan samantasoiseen korkeakoulututkintoon johtavien opiskeluoikeuksien määrä yhteen

Toimenpide 6.8. Tuodaan toisen samantasoisen korkeakoulututkinnon hakijoiden valintamenettelyyn työvoimapolitiittinen tarveharkinta soveltuvissa tilanteissa